

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izšla vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nežrkanirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—, za leto Din 40.— (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

† Jože Rutar

V soboto zvečer je v tajniški sobi JSZ s tovariši in prijatelji na važnem sestanku motril težka vprašanja, ki tarejo delavstvo in delavsko strokovno organizacijo. V ponedeljek popoldne pa smo ga v dolgem tužnem sprevodu spremili k Sv. Križu in ga položili v grob njegove matere k večnemu počitku. Njega, Jožeta Rutarja, dolgoletnega podpredsednika svoje ljubljene »Jugoslovanske strokovne zveze«. Težko je šla poslovilna beseda iz ust tov. Srečku Žumru iz razboljenega srca, in tovariši, vajeni besed širom slovenske domovine, njemu, Jožetu Rutarju, niso mogli govoriti pogrebne govorca.

Z Jožetom Rutarjem smo izgubili marantno delavsko osebnost. Izkušen kovinar, je bil sam jeklen značaj, železen mož. Kakor hrast, ki kljubuje vsem viharjem. In je kot tak tudi umrl: kap ga je zrušila in je padel, kakor se zruši pod silnim viharjem hrast. Pokojni naš tovariš je bil delavski človek, kakršnega naj bi si vzela za vzor naša sedanja delavska mladina: O krščanskih načelih v organizaciji ne sme biti debate. To so jasne stvari! Delavec mora spolnjevati zapovedi svoje vere in Cerkve. Iz težav življenja nas more dvigati le čistilnica spovednic in uživanje angelskega Kruha. Zato naj bi se delavci, zlasti pa še delavski voditelji, zaupniki in organizatorji skušali izpopolnjevati tako, da bi mogli vsi postati praktični katoličani v svojem celokupnem udejstvovanju. Zato je bil pokojnik onet častilec svojega in naše organizacije patrona sv. Jožefa, zaščitnika delovnih stanov in varuha krščanskih družin. Kdor pa časti rednika Kristusovega, ta ljubi tudi njegovo Mater. Zato je bil Rutar dober član moške Marijine družbe. Blagor mu, zakaj ob njej uživa danes nebeško plačilo, ko je dogorela njegova življenjska sveča.

Z rožicami našemu rajnemu podpredsedniku ni bilo nikdar poslano. On pa je s svojo osebno skromnostjo, veliko srčno dobroto trdo trnje življenja izpreminjal v duh-

teč cvet. Udarce usode zadnjih let je možato vzel na svoje rame, ne da bi tožil. Mi pa, ki smo ga ljubili, smo ga molče občudovali in nismo mogli s praznim izpraševanjem odpirati ran njegovega srca. In ljubili smo ga, zelo ljubili rajnega svojega podpredsednika. To je bila za nas edina tolažba ob njegovem grobu, ob katerem nam je delavsko-tovariška ginjenost zaprla besedo v grlih.

Težko si je danes predstavljati sejo načelstva JSZ brez Jožeta Rutarja. Ne navadne upravne seje. Saj takih danes niti dosti ni. Take, kjer je treba razglabljati težke momente. In takih je danes polno! Danes, ko imamo že drugo in tretjo stavko, ko še proa ni prav končana. Še malo si ne predstavlja naša katoliška javnost, kako ogromnega dela je treba za eno samo mezdno gibanje! Kaj šele ob stavki, ki je ultima ratio sicer, pa včasih neizogibna. Ob takih prilikah je popolna nesreča tu, ako nimate na

podstou izkušenih, modrih, kot jeklo trdnih mož. In tak je bil pokojni naš podpredsednik.

Sedaj Jožeta Rutarja ni več. Potreben nam bo nov podpredsednik. Kdo ga bo nadomestil, koga bomo izvolili? — Da! To je treba prespati in dobro premisliti. Skoro gotovo bo moral biti ročni delavec. Tak, ki izpolnjuje prav vse verske dolžnosti. Ki je odan svoji Cerkvi. Ki bo storil za organizacijo vse, kar bo le mogel. Ki bo sebe popolnoma uničil in odmisli. Ki ne bo imel nobene strasti do denarja in zemeljskega imetja. Ki naj bi mu bilo po možnosti ime Jože. Od Gostinčarjevih časov sem so namreč Jožeti v načelstvu JSZ vedno zelo močno zastopani. Pa je sv. Jožef tudi patron kršč. delavskega gibanja. Po sadovih letošnjega Euharističnega kongresa bo treba to dejstvo poudariti še posebno. Pod njegovim varstvom bomo s požrtvovalnim delom delavstvu in domu gradili slavo in čast.

Kolikokrat se je pripetilo, da nismo mogli najti izhoda iz zapletenih situacij. Odrekla je verziranost tajnikov in iznajdljivost razumnikov. »To je treba prespati in dobro premisliti,« je predlagal Rutar. In ko smo se sešli drugi večer, je bil navadno on, ki je odločil: »Takole bomo naredili, pa bo prav.« »R« je izgovarjal z lahkim koroškim naglasom posebno še pri besedi »prav«. In je navadno obveljal njegov konkretni predlog.

Ena želja se mu še ni izpolnila, želja, ki jo je vedno nosil v srcu: Da bi zrastle iz gibanja naših idej mogočna delavska omladinska organizacija, vsa katoliška in delavska. Na nas je, da to njegovo željo izpeljemo. S tem se bomo najbolj oddolžili njegovemu spominu.

Na pot si bomo vzeli njegove tako pogostne besede: To je treba dobro premisliti. Počivaj v miru blaga duša! Naj bi bilo še mnogo, mnogo mož v naših vrstah, o katerih se bo moglo reči, da so se vsega žrtvovali za gospodarsko svobodo najšibkejših.

Zakaj je prišlo v tovarni „Šešir“ v Školji Loki do ustavitve obrata

Meseca oktobra 1934 je bila med delavstvom in navedenim podjetjem sklenjena kolektivna pogodba. Že tedaj je delavstvo zahtevalo, da se v kolektivno pogodbo vnesejo tudi delovne oziroma mezdne kategorije. Podjetje je to zahtevo odklonilo z motivacijo, da so predvidene velike spremembe v delu z novimi stroji, za katere ni mogoče vnaprej določiti kategorij. Kolektivna pogodba je ostala zaradi tega nepopolna. Minilo je eno leto po sklenitvi pogodbe, vendar se sistem dela ni v ničemer spremenil. Iz tega je delavstvo sklepalo, da je bila napovedana racionalizacija dela le izgovor podjetja, da odbije zahtevo po kategoriziranju dela, čemur je posebno odločno nasprotoval gospod ravatelj.

Delavstvo je po svoji organizaciji v mesecu juniju 1935 ponovno predložilo zahtevo, da se obstoječa pogodba izpopolni s kategorijami. Podjetju je bil predložen osnutek kategoriziranja, sestavljen od delavcev, ki imajo večletno praktično izkušnjo v tej stroki in znajo objektivno presojati težo in važnost posameznih vrst dela v tovarni. Na to zahtevo je podjetje po dveh mesecih odgovorilo s tem, da je predložilo svoj protipredlog, ki pa ni najmanj soglašal s predlogom delavstva. Predlog podjetja ni vseboval kategorijskih plač, pač pa le predpisoval storitev za vsako vrsto dela. Tudi kategorije same niso bile v skladu z važnostjo in težo posameznih vrst dela, ker je podjetje pri sestavi kategorij vzelo sedanji sistem dela, kateri pa ni pravičen. Delavstvo je tak predlog moralo odločno zavrniti in je to tudi podjetju sporočilo.

Po večkratni intervenciji obratnih zaupnikov in organizacije se je končno dne 4. septembra vršila razprava o predmetni zadevi. Na tej razpravi je g. ravatelj predložil nov način kategoriziranja in bi se plače po tem predlogu uredile zopet individualno, in to po oddelkih. Ker je med moškimi kakor tudi med ženskimi plačami le majhna razlika, je bilo delavstvo pripravljeno sprejeti predlog g. ravnatelja, in to pod pogojem, da se krivično zaostale mezde regulirajo tako, da bodo delavci pri enakih delih prejeli enake plače. Vse plače pa naj bi se zvišale za 25 par na uro. Tako urejene plače naj bi bile sestavni del obstoječe kolektivne pogodbe. To zahtevo delavstva je gospod ravatelj prepustil v odločitev upravnemu svetu. Eksekutiva upravnega sveta tovarne je na svo-

jih sejah dne 18. septembra in 3. oktobra ugotovila, da delavstvo v svojem predlogu zahteva okoli 140.000 Din letnega poviška. Eksekutiva je sklenila nov način kategoriziranja, pri čemer pa bi izpadel vsak povišek plač. Po tem predlogu bi znašale moške minimalne urne plače 2,50 Din do 4,25 Din, maksimalne pa od 3,50 do 5 Din na uro. Ženske minimalne plače bi znašale 2 do 3 Din, maksimalne pa od 2,50 do 3,25 Din na uro. Po tem predlogu bi nekatere delavke izgubile 50 par na uro, ker dosedaj nima nobena delavka manj kot 2,50 Din na uro, kar je tudi za taka dela skrajno malo.

Delavstvo je v tem postopanju videlo gotov namen podjetja, ki gre za tem, da se izogne pravični ureditvi delovnih in plačilnih razmer. Delavstvo je ves čas živele v prepričanju, da se bodo plače vsaj nekoliko zboljšale, in to zlasti, ker se je s strani vodstva tovarne predvidevalo vsaj neko zboljšanje. Zadnji sklep eksekutive glavnega odbora, ki predvideva namesto zboljšanja poslabšanje, je delavstvo močno razočaralo. Delavstvo je pri tem dobilo vtis, da se podjetje iz njega norčuje. Delo v tem podjetju je naporno in zdravju škodljivo, kar dokazujejo številna obolenja delavstva. Delavstvo je svoje delo vršilo vestno in pridno tako, da je doseglo višjo storitev v urni mezdi kot doseže delavstvo v drugih istovrstnih podjetjih pri akordnem delu. Med delavstvom je vsak dan bolj naraščala nevolja. Organizacija se je trudila, da ohrani v delavstvu mirno kri, ker je bila uverjena, da se bo zadeva za delavstvo ugodno rešila. Ko je delavstvo izvedelo za zadnji odgovor eksekutive, je spontano sklenilo, da ustavi delo in je o tem predhodno obvestilo podjetje. Delo se je ustavilo v petek, dne 12. oktobra opoldne. Stavka traja torej že dva tedna in še ni nikakega izgleda, da bi se obe strani sporazumeli. Podjetje doslej ni pokazalo nobene volje za poravnavo spora in vztraja na tem, da gre delavstvo brez nadaljnega na delo. Delavstvo je popolnoma solidarno in je pripravljeno vztrajati do konca. Morda je pri delavstvu majhna taktična napaka, ker je dalo podjetju le prekratek rok za odločitev. Vsekakor pa moralna krivda za to stavko zadene izključno podjetje samo, ker je s takim postopanjem postavilo v neresnost sebe in delavstvo. Delavstvo se zaveda, da vrši v polni meri svojo dolžnost pri delu, zaveda se pa tudi, da mu morajo iz dela izvirati tudi pravice.

Tovariši in tovarišice, ki ste posečali tečaj, sedaj pa na praktično delo, da bodo te nove postojanke postale trdne edinice našega kršč. socialističnega delavskega pokreta. Naj živi delo za delavske pravice.

Seja strokovnega odbora rudarjev in kovinarjev

Seja strok. odbora rudarjev in kovinarjev se je vršila v nedeljo 20. oktobra ob 11. uri popoldne na Šmarci v prostorih gostilne Vavpotič. Dnevni red je bil precej obširen in zelo važen. Seje so se udeležili zastopniki strok. skupin kovinarjev iz Javornika, Tržiča, Kamnika in rudarskih skupin iz Zagorja, Trbovelj in Laškega. Sejo je vodil tov. Križnik iz Trbovelj. Po poročilih na posamezne točke dnevnega reda, ki jih je podal kovinarski tajnik tov. Rozman, so bili storjeni važni sklepi. Prepis zapisnika te seje in sklepe bodo prejele vse strokovne skupine rudarjev in kovinarjev.

Na to sejo, kakor tečaj, ki se je vršil istočasno na Šmarci, je nameraval priti tudi naš stari prijatelj in podpredsednik JSZ tov. Jože Rutar. Medtem pa je od sobote na nedeljo nenadoma preminul. Pokojni Jože je bil po poklicu kovinar in se je vedno zelo zanimal za delo in napredek te stroke.

Na seji smo se ga spomnili in mu vzkliknili trikrat »Slava mu!« Težko bomo pogrešali moža, ki je bil v resnici kovinar — jeklen in kremenit značaj, kakršnih danes v teh težkih časih tako pogrešamo.

Papirničarji

Količevo. Na podlagi sporazuma z dne 13. oktobra t. l. je podjetje priznalo tudi šest obratnih zaupnikov in toliko namestnikov. Za predsednika obratnih zaupnikov je bil izvoljen tovariš France Bukovec, za tajnico pa tovarišica Mihela Jerman. Ostali zaupniški zbor pa tvorijo še: tov. Franc Hribar, Peter Rode, Franc Avbelj in Ana Levčec. Namestniki so: tov. Jože Avsec, Antonija Bevc, Jože Pirc, Mirko Markič, Valentin Rems in Marija Kaplja. Sami zavedni tovariši in tovarišice.

Komaj je bil zaupniški zbor konstituiran, ima polne roke dela. Podjetje ne more obratovati v cellem obsegu, ker se ni zadostne pogonske sile. Kalorična centrala še ni mogla dati pogona, ker je kotel še razprt. Obratovati bo mogla šele začetkom prihodnjega tedna. Vodna moč pa se je zaradi deževja okrepila tako, da je sedaj v obratu kartonski stroj in še par drugih strojev. Ker ne morejo biti vsi naenkrat zaposleni in ker so bili na mesta prejšnjih delavcev sprejeti sicer iz dosedanjega tovarniškega kadra, vendar pa drugi, je ta okoliščina razburila ljudi. Zastopnika Delavske zbornice in JSZ tov. Lombardo in Marinček sta skupaj z g. Doktoričem in obratnimi zaupniki dne 19. oktobra posredovala o tej zadevi. Na dveurni razpravi so z ravnateljem g. ing. Bonačem obravnavali vsa ta kočljiva vprašanja. Dobili so zagotovilo, da se bodo želje delavstva čim bolj upoštevale. Zlasti pa so dobili zagotovilo, da vodstvo nima niti najmanjšega namena napram tej ali oni osebi izvajati kakšnih posledic. Če so težave, so pač zaradi tega, ker še ni možna polna zaposlitev. Najboljše upanje pa je, da bodo nekako v 14 dneh vsi zaposleni.

Po razgovoru se je vršil sestanek, na katerem so povedali funkcionarji poročila, ki jih je navzoče delavstvo odobrilo. Poleg tega se je delavstvo na sestanku opozorilo na sedanje in bodoče težave, katerim bo moglo biti kos le disciplinirano delavstvo. Delavsko stavbo bo treba zgraditi z veliko požrtnostjo. Dosedaj je postavljen komaj temelj tej stavbi. V nedeljo 27. oktobra bo ob 8. uri popoldne v Društvenem domu na Dobu sestanek vsega delavstva. Na njem se bodo obravnavale tekoče zadeve delavstva. Zato vsi na sestanek!

Izjava

Podpisano uredništvo »Delavske Pravice« izjavlja, da v člankih, ki so bili objavljeni med stavko v papirnici L. Bonač na Količevem, ni imelo niti namena niti povoda osebno žaliti lastnika tovarne gospoda Franca Bonača, niti mu kratiati njegovega ugleda.

V Ljubljani, dne 22. oktobra 1935.

Uredništvo »Delavske Pravice«, Ljubljana.

Lesno delavstvo

Predvor. Med lesnim delavstvom v Predvoru obstajajo zelo žalostne razmere. Zaposlene so tudi v lesni industriji ženske, ki morajo opravljati težko delo s plačo 1,50 Din na uro. Moške plače pa dosegajo pri malokaterem 3 dinarje na uro. Kljub tej slabi plači se jim odtrguje ta malenkostna plača v obliki visokih kazni od 30 do 40 Din. Vse te žalostne razmere tirajo delavstvo popolnoma na rob gospodarskega propada. Delavstvo v tem obupnem položaju ne ve, kako bi storilo temu nevzdržnemu stanju konec.

Zato je JSZ, skupina Kranj, sklicala preteklo nedeljo, 20. oktobra, za to delavstvo sestanek. Na sestanku je poročal tov. delavec domačin, ki je pozival delavstvo, da je edina rešitev delavstva v močni strokovni organizaciji. Iz Kranja je poročal tov. Benedik Martin o splošnem položaju delavstva in o delavski zakonodaji. Pozival je navzoče delavstvo, naj se zaveda svojih pravic, ki nam po božjih in naravnih zakonih pripadajo.

Tovariši! Skrajni čas je, da dvignete glas proti krivici, ki se vam dela iz dneva v dan. V močni strokovni organizaciji je vaša rešitev. Povejte svojim gospodom podjetnikom, da ni rešitve gospodarske krize na delavskih ramah, ampak drugod. Dajte delavcu pošten zaslužek, sebi pa malo prikrajšajte vaše dobičke, da bo še delavstvo nekaj imelo od svojega truda.

Naše vzgojno in kulturno delo

V nedeljo, 20. oktobra popoldne se je nadaljeval strokovni tečaj za kamniški okraj na Šmarci v prostorih gostilne Vavpotič. Udeležba je bila rekordna. Nad 70 funkcionarjev novoustanovljenih krajevnih skupin in krajevnih zaupnikov se je udeležilo tečaja.

Ob 7 se je vršila v podružnični cerkvi na Šmarci sv. maša, katero je daroval g. Miklavčič, profesor zavoda sv. Stanislava iz St. Vida. Tečajniki so se udeležili sv. maše, nato pa odšli na tečaj, ki se je začel ob 8. Prvi referat je imel tov. Rozman o obratnih in organizacijskih zaupnikih. Pri drugem referatu je tov. Rozman nadaljeval referat o strokovnem knjigovodstvu. Oba referata sta bila podana na zelo poljuden način, da so tečajniki kljub precej težki tvarini veliko pridobili. Tretji referat je podal o potrebi in delu naše Mladinske zveze JSZ tov. Fajfar Tone. Na kratko je orisal potrebo kulturne organizacije za delavstvo, ki mora vzgajati iz mladega delavskega rodu resne, dosledne in kremenite borce za pravice delavskega stanu.

Tečaj je vsestransko uspel. Ni bilo sicer vse, ali vendar vsaj osnovni pojem o delu in nalogah strokovne organizacije so tečajniki dobili. In kar je največ, korajžjo in veselje od tega res težkega in napornega dela. To pa je tudi glavno, kar smo hoteli s tečajem doseči.

Takih tečajev je treba zato tudi po drugih krajih. Le izobraženi in vztrajni borci bodo mogli delavstvo pripeljati do boljših dni.

Uredba o zaščiti kmeta

Agrarna reforma in zaščita kmetov.

Kdor je dobil zemljo, pa je še ni plačal, more plačati zaostale obroke kupnine s tisto količino pšenice, ki jo je bilo moči kupiti z dolžnim zneskom na dan sklenitve pogodbe.

Tisti, ki so dobili zemljo od veleposestnikov in so kupnino že dogovorili v naturi, bodo plačali zapadle in neplačane ter tudi bodoče obroke v naturi ali pa po vrednosti na dan dospelosti obroka.

Za dolg se štejejo dospeli, a neplačani in še ne dospeli obroki z dolžnimi obrestmi do 15. novembra 1935. Ta dolg se mora plačati v 10 letnih obrokih. Prvi obrok zapade 15. novembra 1935.

Vse to velja za zemljo, ki je prišla pod agrarno reformo l. 1919. Tozadevna potrdila izdajajo banske uprave.

Dolgovi iz drugih nakupov zemlje pred 20. aprilom 1932, kateri so že dospeli, se morajo plačati v 3 letih, počenši s 15. novembrom 1935. Uredba ureja točno vse primere, če je kupnina dogovorjena v naturi ali v denarju, če se hoče pogodba razdreti itd.

Prisilne izvršbe po 20. aprilu 1932 za vrnitev zemljišča, katerega lastnino je obdržal prodajalec zase, so nične. Za ta primer je kupec dolžan plačati prodajalcu ostanek dolga z dospelimi zakonitimi obrestmi v 5 letih, počenši s 15. novembrom 1935.

Obresti.

Pobiranje višjih obresti kot jih določa ta uredba je prepovedano in je vsaka temu nasprotujoča pogodba nična. Upnik, ki pobira višje obresti, se kaznuje z zaporom do 6 mesecev in v denarju do 10.000 Din.

Prisilne izvršbe.

Prisilne izvršbe so dovoljene samo za tiste dolgov, za katere ne velja zaščita po tej uredbi ali pa jo je dolжник izgubil.

Potrdilo, da je kdo res kmetovalec.

Potrdilo o tem, da je kdo res kmetovalec v smislu te uredbe, izdajajo občine, ki dobe podatke o višini davčnih predpisov od pristojne davčne oblasti. Če občina tega potrdila v 14 dneh ne izda, ga kmet more zahtevati preko sodišča.

Zavarovanje dolgov.

Upnik ima v svrhu zavarovanja svoje terjatve pravico na vključbo na dolžnikovem zemljišču; če treba, mora dati tako zavarovanje tudi porok ali solidarni dolжник. Spore v teh rečeh rešuje pristojno sodišče v nepravdnem postopku.

Nezaščiteni dolгови.

Kot dolгови kmetovalcev v smislu te uredbe se ne smatrajo: javne davščine in z zakonom predpisane pristojbine, blagovni dolгови v vrednosti do 500 Din, nastali po 20. oktobru 1931, v kolikor niso spremenjeni v menične terjatve; dolгови, ki so kriti z zastavami, terjatve za vzdrževanje, terjatve za poljsko škodo, terjatve za plačilo dela oseb, zaposlenih v gospodinjstvu ali gospodarstvu dolžnika, zakupnine in najemnine, terjatve obrtnikov za izvršena dela po 21. oktobru 1932; pobornice, obligacije itd.

Pod zaščito tudi ne spadajo dolгови zapuščin; prav tako so izvzeti tudi dolгови, ki so nastali po 20. aprilu 1932 le z novacijo starih dolgov.

Zaščita tudi ne velja za terjatve Narodne banke, Drž. hipotekarne banke in Privilegirane agrarne banke. Ti zavodi bodo izdali sami olajšave za dolžnike, na katere bi se sicer nanašala ta uredba.

Kdor je namenoma obremenil svoje premoženje, da bi se okoristil z zaščito, izgubi le-to in se kaznuje. Kdor je namerno povečal odstotek obremenitve preko 50 odstotkov, ne more biti deležen olajšav po tej naredbi.

Ugodnosti pri javnih denarnih zavodih.

Terjativam upnikov po tej uredbi gre prvenstvena pravica na reeskont odnosno lombard pri vseh državnih in privilegiranih denarnih zavodih po običajnih pogojih in do 50 odstotkov terjatev.

Pravilnik za izvrševanje te uredbe bo izdal kmetijski minister. (Konec.)

Naše zadružništvo

Izredni občni zbor »Delavske založbe, reg. zadruge z o. z.« v Ljubljani se bo vršil v četrtek, dne 31. oktobra 1935 ob 20 v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze na Miklošičevi cesti 22/I. z naslednjim dnevnim redom:

1. Volitev novega odbora.

2. Raznosterosti.

Ako bi ta izredni občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, bo pol ure kasneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drug izredni občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov. Odbor.

Celjsko okrožje

Celje. Članstvo skupine in Mladinske zveze se naj gotovo udeleži razgovora v nedeljo 27. oktobra t. l. ob pol 9. uri dopoldne v Delavski zbornici. Pomenili se bomo o naši prireditvi in naj zato nikogar ne manjka.

Neodvisna strokovna organizacija je tvorba, ki posameznika, in s tem delavstvo kot celoto, usposablja za boj proti vsem tistim, v katerih sredi se je naselil sebični egoizem — kapitalizem. S tem vrši delavska strokovna organizacija veliko gospodarsko in kulturno nalogo — delovne množice približuje njihovem cilju: socializirani družbi, kjer bo tudi delavec deležen sadu svojega dela.

Tekstilno delavstvo

Tržič. V nedeljo, dne 3. novembra, ob 9. uri dopoldne bo v Našem domu delavski shod, na kar že danes opozarjamo.

Šenčur. V nedeljo, 20. oktobra, je zborovalo delavstvo šenčurske fare v Društvenem domu. Delavstvo se je tega sestanka udeležilo polnoštevno. Posebno častno je bila zastopana Srednja vas pri Šenčurju. Zborovanje je vodil tov. Zirovnik Franc, ki je dal besedo tov. Pestotniku, ki je poročal in podal izčrpan poročilo iz kranjskih tovarn. Med svojim govorom je bil večkrat prekinjen z burnim aplavzom. Pozival je navzoče za enoten nastop in skupno borbo za delavske pravice. Tisti pa, ki rušijo to delavsko enotnost, niso vredni, da se jih da na sramotni oder. Marksisti, ki so prišli, da razbijejo sestanek, so morali priznati, da JSZ hodi edino prava pota in da bodo morali za nami, če ne bodo ostali sami. Vam pa, krščansko organizirani delavci, naprej po začrtani poti!

Viničarji

Zalostni slučaji.

V našem listu z dne 19. septembra t. l. smo priobčili na strani 3. v prvi koloni pod tem naslovom članek, v katerem očitamo nekemu gospodu upravitelju — duhovniku iz ormoškega okraja — v postopanju z njegovimi viničarji neusmiljenost in lažno samaritanstvo.

Kakor pa smo se sedaj prepričali in pravilno informirali, je vsebina tega našega članka popolnoma netočna in neresnična in mikakor ne odgovarja niti dejanskemu stanju v pogledu dotične stare viničarke niti splošnemu načinu postopanja in nastopanja dotičnega gospoda upravitelja napram njegovim uslužbencem. Prepričali smo se, da je postopanje dotičnega gospoda upravitelja vsestransko korektno, takšno in lepo in da do sedaj ni dal nikakega povoda za kakršenkoli očitke v smislu našega članka.

Obžalujemo, da smo napravili g. upravitelju na podlagi naše napačne informacije krivico, resnici na ljubo prekličemo naš, v cit. članku navedeni očitke in prosimo na tem mestu gospoda upravitelja, da nam ta članek oprost.

Cestarji

Kamnik. V nedeljo 3. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne se bo vršil v Kamniku v gostilni Rode na šutni sestanek vseh cestarjev v kamniškem okraju. O položaju cestarjev in pomenu strokovne organizacije bo poročal zastopnik Jugoslov. strokovne zveze iz Ljubljane.

Tovariši! V nedeljo 3. novembra ob 10. uri vsi k Rodetu v Kamnik na naš prvi sestanek. Zavedajmo se svojega položaja ter bodimo enotni za izboljšanje naših razmer.

Našega Jožeta zadnja pol

V ponedeljek, 24. oktobra popoldne ob pol 3. uri smo spremili našega Jožeta Rutarja, podpredsednika JSZ k večnemu počitku. Naladno je prišel dež, kakor da bi nebo z nebesko roso blagoslovilo njegovo zadnjo pot. Samo en dan in pol smo ga mogli imeti še v svoji sredi v prostorih naše JSZ, kjer je bil on prav za prav doma. Številni prijatelji in tovariši so prihajali in se poslavljali od borca za pravico in poštenje. Kakor je naš Jože ljubil cvetje, tako mu je bilo usojeno, da je bila soba, v kateri je ležal, naravnost vsa zasuta v cvetju. S palače Delavske zbornice sta vihrali dve veliki črni zastavi in oznanjali, da je odšel k Bogu mož, ki je vse svoje življenje žrtvoval drugim.

Pogreba se je udeležilo vse načelstvo in nadzorstvo JSZ, kakor tudi številni delegati naših skupin, tako z Jesenic, Javornika, Tržica, Medvoda, Škofje Loke, Ljubljane, Zagorja, Nevč itd. Veliko skupin pa je poslalo žalna pisma in se zaradi preoddaljenosti oprostilo. Cerkvene obrede je izvršil p. France Ačko, ki je bil njegov osebni prijatelj, ob asistenci. Kriznanska moška kongregacija je nesla pred krsto svojo zastavo, nato pa so nesli krasne vence, in sicer Jugoslovanske strokovne zveze, uradništva Jugoslovanske strokovne zveze, dalje Mladinske zveze JSZ in uslužbencev Slovenčeve uprave.

Krasen venec je podarila tudi Del. Zbornica. Za sorodniki so šli v sprejodu poleg načelstva JSZ tudi predsednik Delavske zbornice Sedej in tajnik Uratnik in člani plenuma Delavske zbornice, za mestno občino podžupan prof. Jarc, min. n. r. dr. Gosar in Gostinčar, ravni. OUZD dr. Bohinjec, v imenu lastništva »Slovenca« predstnik dr. Pečjak, ravatelj Slovenčeve uprave g. Rakovec, glavni urednik »Slovenca« dr. Ahčin z uredniki, ravatelj I. del. kons. društva g. Kocmur, za Borzo dela tov. Žužek, bivši posl. Smedej in mnogo drugih uglednih in vodilnih oseb. Ob odprtem grobu se je od pok. tovariša Jožeta poslovil predsednik JSZ tov. Srečko Žumer. »Bil si Krekov učenec v pravem pomenu besede. Sveča, ki si gorel in dogorel za druge. Iz Evharistije si črpal moči za svoje težko in naporno delo, ki ni nikoli poznalo sebe, bilo je vedno strogo in neizprosno ter odločno krščansko.« To je bilo jedro besed, ki mu jih je tov. Srečko govoril. Niti eno oko ni ostalo suho, saj nam je bil drag in dober, brezprimerno dober prijatelj in tovariš. Končal je tov. Žumer svoj nagrobni govor s sledečimi besedami:

»Dragi Jože! V imenu vseh, ki smo ostali in še izvršujemo oporočo našega velikanja pokojnega dr. Kreka, katerega vredni učenec si bil tudi Ti, se Ti za vse delo, ki si ga izvršil za delavstvo, zahvalujemo in obljublamo, da bomo v tem delu in boju vztrajali do konca. Počivaj mirno v grobu svoje matere in sveti naj ti večna luč. Mi Te bomo ohranili v trajnem spominu in se Te spominjali v molitvi.«

Posameznik danes tako rekoč nič ne pomeni. Le v združenju celoti je moč, ki nam more izvojevati zmago. Samo besede, da smo Krekovi, ne zaležejo. Praktično se moramo lotiti dela in utirati pot Krekovim idejam v vse plasti naroda. Na kak način? Vsi od kraja podpirajmo Krekovo knjižnico! Za mal denar dobite na leto tri lepe knjige. V našem tisku je naša moč in orožje. Naj gre še tako trda za denar, brez knjig naše delavske založbe ne smemo biti! Le ob vsestranski podpori bo KREKOVA KNJIŽNICA mogla vršiti kulturno nalogo v smislu krščanskega socializma.

Zato iskreno vabimo k naročbi. Cena 78 Din letno za vezane in 48 Din za broširane knjige.

Vojna

Dnevno čitamo v časopisih razna poročila o napetem položaju, ki vlada med državami, o izjavah državnikov, ki govorijo o nevarnem položaju ter o možnostih oboroženega spopada, vadimo se proti plinskim napadom itd. Vse to je pisano v takem tonu, da ima čitatelj nehoti vtis, da je res vojna nevarnost pred vratmi, da se je nikakor ne moremo ubraniti, kajti državnik X je izjavil to in ono... Tako se počasi pripravlja miselnost, da je vojna kar potrebna. Da pa bo tudi civilni človek ne samo miselno, temveč tudi tehnično dobro pripravljen, za to skrbijo razne fašistične in nacionalistične organizacije s svojo vojaško vzgojo, paradami, vajami itd.

najizrazitejši državi, kjer je kult militarizma dosegel naravnost pri nas — hvala Bogu — še ne obstoja bojazen take militaristične poplave in imperialističnih stremeljenj, ker imamo na vodilnem mestu državnik, ki v tem pogledu s preizkušenim, modrim vodstvom pogumno krmarijo svoj čolnič, da tako res otmó državo iz teh razburkanih valov pohlepa in strasti.

Nehote se mora trezen človek vprašati: »Kam bo vendar privedlo to blazno oboroževanje?« Niti 17 let ni minilo, odkar se je končalo mesarjenje ljudi, pa zopet se človeštvo usmerja v to krvavo obrt. Zopet se mu natvezujejo bajke o »smrti za domovino«, o »junaški smrti« in o »polju slave«. Mlad, idealen človek je za take in podobne fraze hitro navdušen. On namreč ne pomisli, da se za temi blestečimi besedami skrivajo druga dejstva: Da ne bo umrl za »domovino«, temveč za interese tega ali onega kapitala, ki v svoji brezmejni požrečnosti po tuji zemlji, ki bi jo rad izkoriščal,

vrže delovnega človeka v klanje svojega sosedu. »Polje slave« bo obstajalo v obliki strelskega jarka, v katerem boš zarit v blato in zemljo ždel kot žival na dežju in mrazu ter s trepetom ter blaznim strahom čakal, kdaj se preseliš na oni svet. Ne predstavljaj si sedanje vojne tako, kakor so se borili v starih časih: oko v oko, kjer se je lahko uveljavljala srčnost ter izurjenost. Kaj naj govorimo še o preliti krvi, o milijonih padlih, pohabljenih, oslepelih, znorelih itd., saj žive priče še vedno hodijo okoli, kolikor jih že ni pobrala bolezen. Kaj naj še povemo o vdovah, ki so izgubile svoje može, o otrocih brez očetov, o lakoti in mrazu, ki mori narod v primeru vojne. Granata stane do 10.000 Din, en sam torpedo stane več sto tisočev, kje so letala, ki so še dražja, ali vojne ladje, ki stanejo na stotine milijonov? Vse to se danes na debelo nabavlja in zalaga. Ni pa denarja, da bi se odpravila brezposelnost, da bi se izvedlo starostno zavarovanje, ki bi bilo tako potrebno. Človek, kje je tvoja pamet? Kapital skrbi pač dobro za to, kako se iznebiti in pogubiti človeka, a ne skrbi niti najmanj zato, kako človeka ohraniti.

Nemec Ludwig je pisal knjigo »Sinovom v svarilo«, kjer nam dokazuje, kdo so oni, ki spravljajo »domovino« v nevarnost. Barbusse je pisal knjigo »Ogenj«, kjer naravno slika, kako izgleda »polje slave«. V Dorgelesovih »Lesenih križih« vidimo, kako v resnici izgleda toliko opevana »junaška smrt«. Remarque nam ilustrira vojne pohode. Kje je še vsa druga literatura, spisana od ljudi, ki so doživeli in doživeli sami tragiko vojne? Ali so ostale vse te knjige brez učinka?

Zato proč s pisanjem, ki piše tako ravnodušno o vojni, kot bi to bila zabava, ne pa morija. Dajte nam člankov, v katerih naj čitamo proteste proti spletkarjenju, ki naj privedejo do vojne. Rajši naj časopisje prepričuje ljudi o potrebi miru, ne pa da skuša napraviti svoj list zanimiv s poročili o vojni nevarnosti, s katerimi ustvarja vojno psihozo. Delovno ljudstvo hoče mir, mir za vsako ceno! Mi se zavedamo, da še tako zmagovita vojna ne odtehta škode, ki jo narodu povzroči vojna. Mir je božji dar, vojna pa žetev pekla. V evangelijih naj pogostejše čitamo besedo »mir«. Že angeli so peli ob rojstvu Gospodovem: »Mir na zemlji vsem dobrih ljudem«. Naš Gospod je pozdravljal apostole: »Mir z vami«, ali pa »Prinašam vam svoj mir«. Ob tem vzvišenem vzgledu se nam zdi skoraj odveč citirati še pisatelja Boleslava

Tudi cestarji dvigajo svoj glas

Današnja gospodarsko tako propala in zažena materijalistično kapitalistična družba je dala vsem stanovom resno misliti na samoobrambo. Delovni sloj je prišel do spoznanja, da je zaščita njegovih interesov mogoča samo v močni in neodvisni strokovni organizaciji. Le močna armada zavednih delavcev more uspešno braniti svoje lastne interese ter jim priboriti to, kar od nje upravičeno pričakujejo. Kadar bodo delavske organizacije tako močne in strumne, kakor to vidimo pri organizaciji industrije itd., tedaj bo šele mogoče doseči pravičnejšo ureditev družbe.

Raznih obljub je delavstvo že sito, prav zato pa tačas opažamo, da zaradi te zavednosti, zlasti pa še zaradi neznosnih razmer, delavstvo vseh poklicev stopa z zaupanjem v strokovno organizacijo.

Razveseljivo je, če danes tudi cestarji, bodisi državni ali banovinski, dvigajo svoj glas in pristopajo v strokovno organizacijo, v obrambo svojih tako skromnih dohodkov. Četudi so v

službi države ali banovine, je ta njih odločitev povsem upravičena. Nihče ne vodi računa o teh trpinah, nikogar ni, ki bi rekel: tudi ti člani družbe morajo imeti človeka vredno življenje, dajmo jim za njihovo pošteno delo tudi pošteno plačo! Pa vendar so njihovi dohodki tako skromni, da veččlanska družina cestarja dobesedno strada, kje je še obleka, stanovanje, šola itd. In taki so s par izjemami vsi cestarji. Delo, ki ga opravljajo ti delavci, če pomislimo še na razne vremenske neprilike, dež, sneg itd., pa tudi ni tako enostavno, kakor se jim to rado dokazuje.

Tovarišem cestarjem pa kličemo: Vaša odločitev je popolnoma na mestu in upravičena. Pogumno vsi v organizacijo, da po njej uveljavite svoje eksistenčne zahteve.

Jugoslovanska strokovna zveza vam bo vedno v pomoč ter v vašem imenu posredovala pri odločujočih faktorjih za izboljšanje teh mizernih razmer. Vaše mesto je le v strokovni organizaciji. Enoten nastop bo gotovo rodil tudi uspehe.

To in ono

Tržič. Poročili so se: Šmitek Franc s Tominc Jelko, Jakšič Franjo s Koprivnik Kati in Prešeren Slavko z Seifert Amalijo. Imenovani so naši člani in zaupniki. Vsem želimo v novem stanu obilo sreče in božjega blagoslova. — Umrli je dolgoletna naša članica Marija Gros, delavka v predilnici. Naj počiva v miru! Mesto venca so delavci iz stare belilnice nabrali za sv. maše.

Vickersovi zavodi v Angliji, ki izdelujejo samo vojni material, so nastavili 8000 novih delavcev.

Rudarji

Črna nad Kamnikom. Le malokomu je poznan ta kraj, še manj pa, da bi vedel, da tudi v tej planinski dolini stoji tovarna krede in da delavstvo te tovarne prav tako kot povsod drugod čuti bič kapitalistične družbe. To delavstvo je že več let molče prenašalo te udarce. Razne šikane so na dnevnem redu, plače tudi nikakor ne odgovarjajo storjenemu delu in življenjskim potrebam delavstva, domačine se odpušča in zaposluje ljudi od drugod, po želji g. ravnatelja itd.

Mera vsega tega je ljudstvu prišla do vrha in je zato poklicalo Jugoslovansko strokovno zvezo, da se v zaščito pred vsem tem pri njej organizira. V nedeljo ob 3 popoldne se je vršil v gostilni Osolnik v Črni sestanek vsega tam zaposlenega delavstva. Sestanek je vodil tov. Kladnik iz Kamnika, ter jim je uvodoma poročal o pomenu organizacije in vzrokih, ki so delavstvo dovedli v ta nevarni položaj. Za njim je poročal tov. Borc Mavricij iz Šmarce. Poudarjal je, da ima delavstvo ne samo pravico, ampak naravno dolžnost boriti se za človečansko dostojanstvo in človeka vredno življenje po načelih Kristusovih. Razvijal je spomenico JSZ ter prisotne pozival k borbenosti po vzgledu drugih delavcev. Navzoče je tudi pozdravil tov. Škofic Ciril iz Jarš. Vsa izvajanja so navzoči pazno zasledovali ter se kompaktno izjavili za organizacijo JSZ. Izvolil se je tudi pripravljalni odbor, ki bo vložil pravila ter zastopal celotno delavstvo pri podjetju do ustanovitve strokovne skupine. Tovariši so izjavili, da bodo stali trdno v organizaciji po geslu: vsi za enega, eden za vse. Vsi navzoči so se organizirali in oddali pristopne izjave tov. Maliju Francetu, da jih pošlje JSZ.

Vzrasla je naša nova postojanka delavstva, ki se zaveda važnosti enotne organizacije v podjetju in se ni dalo motiti od nikogar.

Tovariši! Zaupajte organizaciji in odboru. Naprej do zmage!

Kmalu zopet na svidenje!

Prusa, ki v knjigi »Faraon« dokazuje, da pride država do moči in veljave le, ako ima dolgotrajen mir. Mi, delovno ljudstvo, hočemo, da vlada na svetu mir, ki nam je danes bolj kot kdaj poprej potreben. V miru je blagostanje, v vojni propad!

Vprašanje minimiranja vajeniških odškodnin

V splitski Obrtni zbornici se je vršil sestanek predstavnikov Obrtne zbornice, Trgovsko-industrijske zbornice, Združenja trgovcev in Združenja obrtnikov zaradi izdelave predloga ministrstvu za trgovino in industrijo glede vprašanja minimiranja vajeniških odškodnin po končanem prvem letu zaposlitve. Na sestanku se je poudarjalo, da odnosaj med delodajalcem in vajencem ne temelji na službeni pogodbi, temveč na pogodbi, katere namen je, da se vajenec izuči, istočasno pa, da spada vajenec kot mladoletnik, pod mojstrov nadzorstvo. Poleg tega se je poudarjalo, da nima mojster od vajenca nobene koristi, temveč celo škodo in bi bilo z ozirom na to pravilno, da bi se vajencu ne dajala nobena plača. Ker zakon o obrtnih določa, da pripada vajencem po prvem letu plača, so se navzoči sporazumeli, da bodo ministrstvu predlagali, naj se v Uredbi določi, da pripadajo vajencu po prvem letu 2 četrtini, po tretjem letu pa tri četrtine minimalne zavarovalne meze v smislu § 21. zakona o zavarovanju delavcev. Onim vajencem, katerim mojster daje stanovanje in hrano, ne pripada plača.

Vendar enkrat nekdo od strani gospodarskih krogov, ki prizna, da je vajencu treba dati odškodnino za delo. Sicer ni velika, pa vendar.

Razno

Izpremembe pri nedeljskih vozovnicah. Od 19. oktobra t. l. so se izpremenile dotedanje določbe o nedeljskih in prazničnih voznih listkih na državnih železnicah. Od tega dne velja popust od 11 do 250 km, namesto kakor doslej od 6 do 250 km. Razen tega se smejo potniki, če v času od 12. do 13. ure ne vozijo potniški vlaki, poslužiti potniškega vlaka, ki vozi med 11. in 12. uro. Pri povratku se smejo peljati najprej v nedeljo ali na praznik, doslej pa že v soboto ali pa pred praznikom do 20. (To ni jasno!) Po novih določbah se na vozne listke ne lepijo več znamke, temveč blagajna v znak, da gre za nedeljski listek, pritisne nanj žig postaje na čelni strani listka.

Mladina poroča

Zagorje. V soboto, 26. oktobra, zvečer ob 7 je občni zbor Mladinske zveze v Zagorju. Vsi tovariši, predvsem mlajši, naj se zanesljivo udeležijo občnega zbora. Občnega zbora se udeleži tov. predsednik J o š k o R o z m a n iz Ljubljane.

Poslovne knjižice tvorničkih delavcev

Poslovne knjižice delavcev, ki so zaposleni v tvornicah, izdajajo občine, v katerih območju je industrijsko podjetje.

Občina vodi za svoje območje natančen register o izdanih poslovnih knjižicah.

Petdeset letal je priletelo v Addis Abebo. Iz katere države so bila letala poslana, se še ne ve.